

הזקן ובנותיו

נאנאי (מזרח רוסיה)

ציורים גוסרוב

על פי תרגום לרוסית של ווינוקורובה

בכפר אחד גר איש זקן עם שלוש בנותיו. הם היו עניים מאוד. חיו ביורטה חלשה, בלי בגדים חמים. בימי חורף קשים ישב הזקן עם הבנות ביורטה ליד האש. אבל בלילה כיבו את האש ועד הבוקר כמעט וקפאו מקור. פעם אחת באמצע החורף באה סופת שלג קשה. עבר יום, יומיים, שלושה ימים, היורטה כמעט שהתפרק. אנשים לא יוצאים מהבתים, כולם יושבים רעבים.

ישב הזקן בצריף עם הבנות, הקשיב איך הרוח שורקת ואומר "לא נצליח לעבור את הסופה. שלח אותה בעל הרוחות קוטורה. הוא מחפש לו כנראה אישה טובה. לכי את, בתי הבכורה, לקוטורה, אחרת הוא עלול

להשמיד את כל הכפר שלנו. בקשי ממנו שיפסיק את הסופה." "איך אלך?" שאלה הנערה "אינני יודעת את הדרך." "אתן לך מזחלת קטנה. שימי אותה מול הרוח ועמדי אחוריה. היא תוביל אותך, לכי אחריה. אבל אם הרוח תתחיל לפתוח קישורים של בגדיך, אל תעצרי, אל תקשרי אותם בחזרה. אם הנעליים שלך יתמלאו שלג, אל תעצרי, אל תרוקני אותן משלג. אם תראי הר גבוה בדרכך, עלי עליו. שם תעמדי, תוציאי שלג מנעליך, תקשרי את קישורי בגדיך. כשתהי על ההר תבוא אליך ציפור קטנה ותתיישב על הכתף שלך. אל תגרשי אותה, תלטפי אותה והיא תעוף חזרה. ואז תתיישבי על המזחלת ותגלשי מההר. המזחלת תביא אתך ישר ליורטה של קוטורה. כנסי פנימה, אך על תגע בדבר. כשקוטורה יבוא, עשי כל מה שיגיד לך." התלבשה הבת הבכורה, נעמדה אחרי המזחלת והלכה אחריה מול הרוח. עברה רק

דרך קצרה, נפרמו כל קישורי בגדיה, נעשה לה קר. היא שכחה את מה שאמר לה אבא והתחילה לקשור את הקישורים. התמלאו נעליה בשלג, עצרה ורוקנה אותו מנעליה. אחר כך המשיכה בדרכה. הלכה זמן רב. כשראתה הר גבוה עלתה עליו, אך כשציפור קטנה ניסתה להתיישב על כתפה היא גירשה אותה. אז התיישבה הבת הבכורה על המזחלת וגלשה מההר. המזחלת נעצרה ליד יורטה גדולה.

הנערה נכנסה ליורטה וראתה - מונח צלי בשר איילים שמן. הנערה הדליקה אש, התחממה קצת בעצמה והתחילה להוריד את השומן מהבשר. מורידה ואוכלת, מורידה ואוכלת. אכלה הרבה. ואז שמעה - מישהו הגיע ליורטה. העור שבכניסה זז ולחדר נכנס ענק צעיר קוטורה.

"מי את? בשביל מה באת?" שאל.
"אבא שלח אותי כדי שתיקח אותי לאישה."
קוטורה אמר לנערה לבשל את הבשר שהביא מהציד, ולחלק אותו לשניים.

"מחצית הבשר נאכל" אמר "ואת המחצית השניה שימי בשוקת ותביאי ליורטה השכנה. אל תכנסי לשם. תישארי ליד הכניסה. אז תצא מולך אישה זקנה. תגישי לה את הבשר ותחכי עד שהיא תחזיר לך את השוקת." הנערה לקחה את הבשר, יצאה מהיורטה, אבל בחוץ סופה, שלג יורד, לא רואים כלום. מה היא יכולה למצוא בסופה כזו? היא הלכה קצת לצד, זרקה את הבשר לשלג וחזרה עם השוקת הריקה.

קוטורה ראה את השוקת הריקה, אבל לא אמר דבר אלא אכל ונשכב לישון. למחרת הביא ליורטה שלחי איילים גולמיים ואמר "בזמן שאני צד, עבדי את השלחים לעור ותתפרי לי בגדים, מגפיים וכפפות. כשאחזור אראה איזו עובדת את." קוטורה הלך ובינתיים הבת הבכורה של הזקן ניגשה לעבודה. ואז זז העור של הכניסה ונכנסה זקנה לבנת שער. "נערת" אמרה "נכנס לי גרגיר עפר לעין. תוצאי לי אותו."

"אל תפריעי לי לעבוד" ענתה הנערה "תניחי לי!"

הזקנה יצאה מהיורטה והלכה לה ובת הזקן מעבדת את העורות. אין לה כלי עבודה טובים אז חותכת בסכין, תופרת איכשהו, ממהרת כדי להספיק עד הערב. בערב חזר קוטורה ושאל "גמרת להכין את הבגדים?" "גמרת."

קוטורה מישש את הבגדים. אבל העורות קשיחים, לא מעובדים טוב, תפורים רע, עקומים, לא לפי מידה. התרגז קוטורה וגירש את הבת הבכורה של הזקן מהיורטה החוצה, לשלג. שם היא גם קפאה. והסופה מיללת עוד יותר חזק...

*

יושב הזקן ביורטה שלו, שומע איך הסופה מיללת ואומר "לא שמעה בקולי בתי הבכורה! לא עשתה כפי שיעצתי לה. לכן הסערה לא נפסקת. קוטורה כועס. תתכונני לדרך בתי האמצעית!"

בנה הזקן עוד מזחלת קטנה, נתן לבתו
האמצעית אותן ההוראות שנתן לבכורה ושלח
אותה לדרך אל קוטורה.

הבת כיוונה את המזחלת מול הרוח והלכה
אחריה. בדרך הקישורים של בגדיה נפתחו
ושלג נכנס לנעליים. גם היא שכחה מה אמר
לה אבא, עצרה בדרך, קשרה את הקישורים
והוציאה שלג מנעליה.

היא עלתה להר, וכשראתה את הציפור
הקטנה הניפה את ידיה וגירשה אותה. אז
התיישבה על המזחלת וגלשה מההר ישר אל
היורטה של קוטורה. נכנסה, הדליקה אש,
אכלה מבשר האייל וחיכתה לקוטורה.
קוטורה חזר, ראה את הנערה ושאל אותה
"לשם מה באת הנה?"

"אבא שלח אותי כדי שתיקח אותי לאישה!"
"אז למה את יושבת בטל? אני רעב, תכיני לי
מהר בשר!"

אחרי שהבשר התבשל אמר קוטורה לנערה
"מחצית הבשר נאכל. את המחצית השניה
שימי בשוקת ותביאי ליורטה השכנה. אל

תיכנסי פנימה, תמסרי את הבשר ותמתיני עד שיחזירו לך את השוקת."

הנערה לקחה את הבשר ויצאה מהיורטה. אבל סביב סופת שלג מיללת. לא רואים כלום. היא לא הלכה לשום מקום, רק זרקה את הבשר לשלג, עמדה זמן מה וחזרה ליורטה. קוטורה הביט על השוקת הריקה אבל לא אמר דבר. רק אכל ושכב לישון. למחרת הביא מהציד שלחים גולמיים של איילים ואמר לנערה לתפור לו בגדים עד הערב.

קוטורה יצא לצוד והנערה התחילה בעבודה. מהרה כדי להספיק לתפור הכל עד הערב. פתאום אישה זקנה נכנסה ליורטה "נערת, נכנס לי עפר לעין. תוציאי לי אותו. אינני יכולה לבדי!"

"אין לי זמן להוציא לך עפר! גם כך יש לי מספיק עבודה. לכי מכאן! אל תפריעי לי בעבודה!" והזקנה הלכה.

חזר קוטורה מהציד ושואל "הבגדים החדשים שלי מוכנים?"

"מוכנים."

התחיל קוטורה למדוד. הכל תפור עקום, שום דבר לא לפי מידה. התרגז קוטורה וזרק את הבת האמצעית של הזקן מהיורטה לשלג. ושם היא קפאה.

*

והזקן יושב ביורטה שלו עם הבת הצעירה ומחכה שהסופה תפסיק לילל, שמזג אוויר טוב יחזור. אבל הסופה מיללת יותר חזק מקודם, עוד מעט ותהפוך את היורטה... "לא שמעה בקולי בתי האמצעית!" דיבר הזקן "אפילו עוד יותר גרועה עשתה. הרגיזה את קוטורה. ואת הבת האחרונה שלי, יקירתי, וצריך יהיה גם אתך לשלוח להינשא לקוטורה. אם לא אשלח אתך, הכפר כולו ימות מרעב." הזקן לימד את בתו הצעירה איך עליה לנהוג ומה לעשות. הנערה יצאה מהיורטה, נעמדה אחרי המזחלת והלכה מול הסופה. והסופה נושבת, מכה, מפילה מהרגליים. הנערה הולכת מול הרוח ולא שוכחת אף מילה ממה שאמר אביה. עושה בדיוק כפי

שאמר לה. נפרמים קשרי בגדיה, היא לא קושרת אותם. נעליה מתמלאות בשלג, היא לא מוציאה אותו מהן. קר לה, קשה ללכת מול הרוח אבל היא לא עוצרת אף לרגע, הולכת והולכת.

הגיעה להר ועלתה לפסגה. ושם באה אליה ציפור קטנה וירדה על הכתף שלה. הנערה חיבקה אותה, ליטפה את נוצותיה. הציפור עפה והנערה התיישבה על המזחלת וגלשה ישר ליורטה של קוטורה. נכנסה פנימה וחיכתה. אחרי זמן מה זז העור שעל פתח היורטה ונכנס ענק צעיר קוטורה. הוא ראה את הנערה ושאל "לשם מה באת הנה?" "אבא שלי שלח אותי לבקש שתעצור את סופת השלג. אחרת כל אנשי הכפר שלנו ימותו."

"אז למה את יושבת, לא מדליקה אש, לא מבשלת בשר? אני רעב."

הנערה בישלה מהר את הבשר, הוציאה מהדוד והגישה לקוטורה. הוא חילק את

הבשר לשנים. חצי אכלו והחצי השני אמר לה קוטורה להביא ליורטה השכנה. הנערה לקחה את השוקת עם בשר ויצאה מהיורטה. וסביב סופה משתוללת, שלג יורד, לא רואים כלום. לאן ללכת? איך לחפש את היורטה השנייה?

הנערה עמדה, הרהרה, ניסתה לנחש לאיזה כיוון ללכת. ופתאום באה אליה אותה הציפור שהגיעה אליה על ההר. עכשיו היא התעופפה ממש מול פניה. הנערה הלכה אחריה וראתה תלולית גבוהה, וממנה יוצא עשן. היא עברה סביב ומצאה פתח. משם הציצה אישה זקנה ושאלה "מי את? לשם מה באת?" "הבאתי לך בשר."

הזקנה לקחה את השוקת עם בשר ונכנסה פנימה. והנערה עומדת בפתח ומחכה. חיכתה הרבה זמן בקור עז, אך בסוף נפתח מחדש מבוא היורטה והזקנה הגישה לה את השוקת.

הנערה חזרה ליורטה וקוטורה שואל "מסרת את הבשר?"

"מסרתי."

"אז תני לי את השוקת. אני רוצה לראות מה יש בה."

קוטורה לקח את השוקת וראה בתוכה סכינים, מגרדים וכלים אחרים לעבוד עורות, וגם מחטי פלדה.

"הרבה כלים טובים קיבלת! יעילים מאוד!" בבוקר הביא קוטורה ליורטה שלחי גולמיים של איילים ואמר לנערה לתפור לו עד הערב בגדים, מגפיים וכפפות.

"אם תתפרי טוב, אקח אתך לאישה!" אמר ויצא לצוד.

הנערה התחילה לעבוד. המתנה של הזקנה הועילה לה מאוד. כל אלה כלים לתפירה! אלא שהיום קצר. מה אפשר כבר לתפור תוך יום אחד?

ואז זז שוב העור שבפתח היורטה וזקנה בעלת שער שיבה נכנסה פנימה. הנערה הכירה אותה. זו הייתה אותה האישה שקיבלה את הבשר יום קודם.

"עזרי לי, נערתי" ביקשה הזקנה "תוציאי לי

גרגיר עפר מהעין."

הנערה שמה את העבודה בצד, והוציאה את הגרגיר.

"טוב עכשיו" אמרה הזקנה "כבר לא כואב יותר. עכשיו תסתכלי באוזן הימנית שלי!" הנערה הציצה לאוזן של הזקנה ונבהלה. באוזן ישבה נערה!

"אולי תקראי לנערה זו? תקראי לה! היא תעזור לך לתפור את הבגדים."

בת הזקן הצעירה שמחה מאוד. היא קראה לנערה שבאוזן אבל משם יצאו לא אחת אלא ארבע נערות. כולן ניגשו לעבודה. מעבדות את השלחים, מגרדות, גוזרות עורות, תופרות. הן הכינו מהר את הבגדים, המגפיים, הכפפות, הכל. ואז הזקנה אספה את הנערות חזרה לאוזן שלה והלכה. בערב חזר קוטורה ושואל "עשית הכל שביקשתי?"
"הכל."

קוטורה לקח את התפירה ליד. העורות רכים. לבש את הבגדים, לא צרים מדי ולא רחבים

מדי, גזורים במידה, תפורים חזק, ישר, מצוין. חיך קוטורה ואמר "מצאת חן בעיניי! גם בעיני אימי ובעיני ארבעת האחיות שלי מצאת חן! את עובדת טוב ואת גם אמיצה. הלכת מול סופה איומה כדי שהעם שלך לא ימות. תהי-נא אישתי! תישארי לחיות כאן ביורטה שלי!"

רק אמר את הדברים האלה והסופה בטונדרה שקטה. אנשים הפסיקו להסתתר, לא קפאו יותר מקור, יצאו מהיורטות!